

2026 оны тавдугаар сарын 13 өдөр

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 7-д “төрийн санхүү, зээл, албан татвар, мөнгөний бодлого, улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого, үндсэн чиглэлийг тодорхойлж, хөгжлийн болон үндэсний аюулгүй байдлын бодлогод нийцүүлэн боловсруулсан Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, улсын төсөв, түүний гүйцэтгэлийн тайланг батлах;” гэж, мөн зүйлийн 8-д "хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн биелэлтийг хянан шалгах;" асуудлыг Улсын Их Хурлын онцгой бүрэн эрх гэж тогтоосон.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 74 дүгээр зүйлээр Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг хэлэлцэх дэгийг зохицуулсан. Энэ зүйлд зааснаар төсвийн гүйцэтгэлийг 2 үе шаттай хэлэлцэх ба нэг дэх хэлэлцүүлгээр төсвийн гүйцэтгэлийн талаар санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний илтгэл, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн талаарх төрийн аудитын байгууллагын дүгнэлт, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн талаарх Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанаар сонсож, гишүүд уг илтгэл, дүгнэлттэй холбогдуулан, асуулт асууж, үг хэлдэг.

Харин төсвийн гүйцэтгэлийн хоёр дахь хэлэлцүүлгээр Байнгын хороод мөн нам, эвслийн бүлэг төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцдэг бөгөөд төсвийн гүйцэтгэлийн талаар санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний илтгэл, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн талаарх аудитын дүгнэлтийг сонсож, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, төсвийн ерөнхийлөн захирагч нараас төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн нэгтгэсэн тайлантай холбоотой асуулт асууж, үг хэлж, санал, дүгнэлт гаргадаг.

Эдгээр бүх хэлэлцүүлэгт асуулт, асууж хариулт тайлбар авах хугацааг тусгайлан нарийвчлан зохицуулаагүй тул нэгдсэн хуралдаанаар болон Байнгын хорооны хуралдаанд гишүүний асуулт асуух, хариулт авах талаар бусад хуулийн төслийг хэлэлцэхээр зохицуулсан нийтлэг зохицуулалтын дагуу хэлэлцдэг.

Нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурлын нэгдсэн чуулган болон Байнгын хороодын түвшинд зохион байгуулах явцад хугацаа хэт хязгаарлагдмал байгаа тул төсвийн зарцуулалт, үр ашиг, сахилга хариуцлагын асуудлыг нарийн хэлэлцэх боломж хумигдмал, төсөв захирагчдын хариулт тодорхой бус үлдэх, бодит хяналт сулрах, төсвийн хяналтын парламентын үндсэн чиг үүрэг хангалтгүй хэрэгжих нөхцлийг бүрдүүлж байна.

Иймээс тухайн хэлэлцүүлгийг бодит шаардлагад нийцүүлэн хэлэлцэх, гишүүний асуулт асуух, тухайн асуултад хариулт авах хугацааг тус тус нэмэгдүүлэх зохицуулалт бүхий хуулийн төслийг боловсруулна.

1.2.Практик хэрэгцээ, шаардлага:

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн дагуу Байнгын хороод эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцэж байгаа ч салбарын онцлогт тулгуурласан нарийвчилсан хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, урьдчилан хүргүүлсэн асуултад холбогдох байгууллагууд бичгээр дэлгэрэнгүй хариу ирүүлснийг хуралдааны явцад тодруулж тайлбарлах боломж бараг байхгүй, хугацаа хэт богино байна. Иймээс төсвийн зарцуулалт, үр ашиг, сахилга хариуцлагын үзүүлэлтийг бодитой үнэлж дүгнэж, хэлэлцэх процессыг боловсронгуй болгосноор парламентын хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх тогтолцоо бүрдэх юм.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцдэг зохицуулалтыг хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн боловсруулна.

Хуулийн төсөл 2 зүйлтэй. 1 дүгээр зүйлд, Байнгын хороо болон нэгдсэн хуралдаанд гишүүний асуулт асуух үндсэн хугацаа 10 минут, нэмэлт асуулт асуух хугацаа 3 минут, тайлбар хангалтгүй гэж үзвэл 2 минутаас илүүгүй хугацаагаар нэмэлт асуулт асууж, нийт 15 минутад багтаан асуулт асуух зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгана. Харин хариулт авах хугацааг бусад хуулийн төсөл хэлэлцэхэд баримталдаг хугацааг 1 дахин нэмэх зохицуулалтыг тусгана. 2 дугаар зүйлд, хуулийн техникийн шинжтэй дугаар өөрчлөх зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар

Хуулийн төслийг хэлэлцэж баталснаар Улсын Их Хурлаар төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцэхдээ төсвийн зарцуулалт, үр ашиг, сахилга хариуцлагын үзүүлэлтийг бодитой үнэлж дүгнэж хэлэлцдэг болсноор парламентын төсвийн хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд нэг чухал алхам бий болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуультай нийцсэн. Шинээр боловсруулах, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл байхгүй болно.

---o0o---